

МЯРКА 3.1. ПОДОБРЯВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ

Обосновка

Принос на мярката към общите цели на Програмата

Инвестициите в човешки ресурси са от решаващо значение за успешното прилагане на Националния план за развитие на земеделието и селските райони в България (НПРЗСР). Впоследствие, имайки предвид значението на професионалното обучение, се предвиждат целеви програми за обучение в съответствие с всички мерки, като се обръща особено внимание на мерките, чиито бенефициенти са земеделски производители и други лица, занимаващи се със земеделие и горски дейности, както и с дейности свързани с конверсията¹⁰ на земеделието и горските дейности и които играят активна роля в местното развитие.

Обхватът от лица, които трябва да се обучат, е широк и включва целенасочено обучение на земеделски производители и горовладелци, както и работещи в сферата на тези дейности в различни отрасли и с различна степен на отговорност. Специално внимание ще се обърне на обучението на жените и младите земеделски стопани по отношение повишаване на квалификацията и преквалификация им.

Мярката е насочена към професионално обучение на възрастни в специфични умения с цел да се отговори на изискванията за обучение за успешно прилагане на мерките. Тя е в пълно съответствие с Националната стратегия за образование и обучение като компонент от Националния План за развитие. Министерството на труда и социалната политика координира стратегията в тясно сътрудничество с Министерството на образованието и науката и Министерството на земеделието и горите.

Връзка с други мерки и програми

Мярката е хоризонтална и е пряко свързана с останалите мерки от НПРЗСР на равнище земеделско стопанство, тъй като е съществен компонент от успешното им прилагане, както и за ФАР 2000 – Икономическо и социално сближаване.

Дейностите по обучение в земеделието ще бъдат основно насочени към области, които са в съответствие с Мерки 1.1. “Инвестиции в земеделските стопанства”, Мярка 1.3. “Развитие на селскостопански дейности, целящи опазване на околната среда”, Мярка 2.1. “Развитие и диверсификация на икономическите дейности и създаване на възможности за многостранни дейности и алтернативни доходи” и 1.4. “Лесовъдство, залесяване на земеделски земи, инвестиции в горски стопанства, преработка и маркетинг на горски продукти” в НПРЗСР.

Цели

Общите цели на мярката трябва да насърчат цялостния процес на техническа, търговска и финансова квалификация, с оглед подобряване на професионалните умения и компетентност на земеделските производители и работещите в земеделското и горско стопанство и конверсията на земеделските и горски дейности.

Мярката се отнася до лица, заети в следните сектори:

- земеделие, включително конверсия на земеделски дейности.
- горско стопанство, включително конверсия на горски дейности.

---

¹⁰ Конверсията е процес на реструктуриране в не-земеделска и не-горска дейност или промяна от един вид земеделска или горска дейност в друг.

Описание на допустимото обучение

Обучението се подпомага само ако е професионално и покрива една от следните области:

1. Обучение в земеделие и конверсия на селскостопански дейности

Проектите за обучение в земеделие ще осигурят необходимите професионални знания и умения и ще способстват за прилагането на политиката за обновяване производството на земеделските стопанства и приспособяването към динамиката на пазара. Проектите за обучение¹¹ ще бъдат насочени основно към постигане на следните специфични цели:

- Подобряване качеството на продукцията;
- Придобиване на умения за управление на икономически ефективно земеделско стопанство;
- Прилагане на производствени практики, благоприятстващи съхраняването и развитието на типична природна среда;
- Прилагане на производствени методи, съобразени с опазване на околната среда, стандартите за хигиена и благосъстояние на животните;
- Ориентация към конверсия на земеделските дейности.

1.1 Растениевъдство

- Въвеждане на нови технологии за производство и методи за екологично производство;
- Изграждане и управление на разсадници за сертифицирани многогодишни култури;
- Въвеждане на нови технологични схеми за растителна защита и торене;
- Ефективни напоителни системи за овощни градини и лозя;
- Първична преработка, пакетиране, съхраняване и маркетинг на готовата продукция;
- Управление и контрол на стопанството.

1.2. Животновъдство

- Въвеждане на съвременни методи на отглеждане с цел подобряване на генетичния фонд и структурата на стадата;
- Въвеждане на нови технологии за производство на мляко и месо;
- Въвеждане на екологични методи за производство на мляко и месо;
- Въвеждане на нови методи за изграждане и реконструкция на помещения за отглеждане на животни;
- Ефективно производство на фураж и храни за животните;
- Опазване здравето и хуманното отношение към животните;
- Управление на водите в рамките на земеделското стопанство;
- Управление и поддържане на хигиенните условия в земеделското стопанство;
- Първична преработка, пакетиране, съхраняване и маркетинг на готовата продукция;
- Управление и контрол на стопанството.

---

¹¹ Проект за обучение е един или повече курсове за обучение в една област или комбинация от курсове за обучение в различни области.

1.3. Конверсия на земеделските дейности

1.3.1. Селски туризъм

- Създаване на условия за селски туризъм и насърчаване на типично производство за района;
- Подобряване и развиване на условията за посрещане, настаняване и хранене на туристи;
- Подобряване на помещенията за отдих, спорт и прекарване на свободното време;
- Маркетинг на продукти и дейности свързани със селски туризъм;
- Разгръщане на дейности за отдих и създаване на туристически маршрути.

1.3.2 Местни занаяти и малък и среден селски бизнес

- Подпомагане развитието на типично занаятчийство;
- Подобряване връзката между занаятчийските бизнеси и малките и средни предприятия с вътрешните и международните пазари;
- Подпомагане развитието на малки и средни предприятия в селските райони, включително тези в производството на храни, като се произвежда продукция с високо качество и се търсят нови пазари;
- Подпомагане технологичните нововъведения в съществуващите или бъдещите малки и средни предприятия;
- Подобряване управленските и бизнес уменията на дребните предприемачи в областта на: аквакултури, производство на гъби, преработка на етерично-маслени култури, билки и гъби.

1.3.3. Специални дейности по конверсия

Специални проекти за обучение ще предоставят професионални знания и умения, необходими за развитие на дейности, свързани с конверсията съобразно Мярка 2.1.

2. Обучение в горско стопанство и конверсия на горски дейности

Проектите за обучение в горското стопанство ще осигурят необходимите професионални знания и умения за създаване на условия за устойчиво икономическо и природосъобразно управление на горите. Проектите за обучение ще се стремят да постигнат следните специфични цели:

- Качествено преориентиране на горската продукция;
- Придобиване на умения за управление на икономически ефективни и устойчиви фирми в горското стопанство;
- Прилагане на производствени методи, съобразени с опазване на околната среда и социалните функции на горите ;
- Ориентация към конверсия на горските дейности.

Проектите за обучение за горите и горското стопанство ще бъдат основно насочени към области, които са в съответствие с Мерки 1.4 и 2.1. в НПРЗС. Могат да се подкрепят и проекти в други области, ако се докажат потребности от обучение и те съответстват на приоритетите на Програма САПАРД:

- Въвеждане на нови технологии и методи за производство на горски продукти;
- Въвеждане на нови технологии и методи за създаване и опазване на гори;
- Разбиране и подобряване на социалната функция на горите;
- Управление на горското стопанство, бизнес и маркетинг;
- Развитие на конверсионни дейности, т.е. центрове за отдих и възстановяване, селски туризъм и занаяти.

3. Обучение по агроекологично земеделие

Бенефициент

Бенефициент по Мярката е Министерството на земеделието и горите.

От дейността ще се възползват:

1. земеделски производители, регистрирани по Наредба № 3/29.01.1999 г.;
2. тютюнопроизводители, регистрирани по чл. 6, ал. 1 от Закона за тютюна и тютюневите изделия;
3. собственици или ползватели на гори, регистрирани съобразно условията на Национално Управление по горите (НУГ);
4. заетите в стопанствата на регистрирани земеделски производители или горски фирми.

Условия за избираемост на обучаващите институции

1. Обучаващите институции могат да бъдат:
  - частни или публични; национални, от страните-членки на ЕС или страните, посочени в чл. 14 (2.7), Секция А на МФС; и трябва да бъдат създадени, регистрирани или лицензирани в съответствие с действащото национално законодателство в областта на професионалното обучение и квалификация. (Приложение 1).
2. Проектите за обучение да съответстват на специфичните цели и области на обучение на Мерките.
3. Продължителност на курсовете:
  - дългосрочни проекти за обучение – (мин. 150 часа) (Приложение 2 за Мярка 1.1. Инвестиции в земеделски стопанства). Курсовете трябва да се състоят от поне 5 модула всеки от тях около 30 часа. Делът на техническия компонент в обучението трябва да е поне 50%.
  - средносрочни проекти за обучение (мин. 30 часа) (Приложение 3).
4. Брой участници:
  - минимален брой участници – 10 души и максимален брой участници 20 души в един курс на обучение.
5. Проектите за обучение да не включват курсове за обучение, което е част от нормалните програми или системи за земеделско и горско обучение в средните или висшите училища.

Тръжна процедура

1. Подготовката за търга, обявите за търговете с изискванията към обучаващите институции за всички проекти за професионално обучение ще се извършват от бенефициента – МЗГ.
2. Бенефициентът (МЗГ) ще провежда тръжна процедура за избор на обучаваща институция между акредитираните институции най-малко един път на три месеца. (За процедурата за акредитация на обучаващите институции – лиценз, удостоверение за регистрация, виж по-горе раздел “Условия за избираемост на обучаващите институции”).

Правилата за провеждане на тръжната процедура от публични органи ще отговарят на изискванията по Чл. 14, т. 2.6., Секция А от МФС.

3. Обявата за търг ще съдържа изискванията за проекти за обучение в съответствие със специфичните цели и дейности на Мерките.

Съдържанието на проекта за обучение, включващо всички необходими условия (сектор, квалификация и опит на лекторите, област, за която се отнася, място, срок, брой на обучаваните, помещения и т.н.) ще се определя от бенефициента в тръжното съобщение.

4. Тръжната комисия ще вземе решение въз основа на техническото и финансовото предложение (Приложение 4).

Тръжната комисия, определена от Министъра на земеделието и горите, ще включва експерти по обучение от съответните държавни институции – съответните дирекции и отдели в МЗГ, Министерство на образованието и науката, НАПОО, регионални и/или местни власти и утвърдени експерти.

Допустими разходи

Допустимите инвестиции по сектори са посочени по-горе и в Наредбата за прилагане на мярката.

Инвестиционните разходи ще се считат за допустими за подкрепа, ако отговарят на условията на Чл. 4, Секция Б от Многогодишното финансово споразумение (МФС) между Европейската Комисия от страна на Европейската Общност и Република България, сключено на 18.12.2000 г. (публ. ДВ бр. 17/23.02.2001 г.) Те ще бъдат подробно описани в наредбата за прилагане на Мярката.

Само разходи, изплатени от Агенция САПАРД след датата на решение на Европейската Комисия относно поверяване на финансовото управление на средствата на Агенция САПАРД, или датата/датите, определена/и в това решение, могат да бъдат считани за допустими за подкрепа от Общността;

За да е допустим за подкрепа един проект, всички разходи за услуги, работа, машини и доставки, трябва да са с произход от страните членки на ЕС или страните, посочени в чл. 14 (2.7), Секция А на МФС; ако е необходимо, крайните бенефициенти трябва да са в състояние да докажат това в договорите за доставки или услуги, използвайки приемливи доказателствени средства.

Документи за кандидатстване на:

А) обучаваните

Земеделски производители, тютюнопроизводители, собственици на гори и техни работници и служители могат да кандидатстват за не-финансова помощ за обучение като представят на бенефициента следните документи:

- Молба с описание на нуждите от обучение;
- Удостоверение за регистрация по т. 1, 2 или 3 или копие от трудов договор по т. 4 (виж по-горе раздел “Бенефициент”).

Ако желаещите са повече от предвидените финансови средства, приоритет при избора ще имат тези, които отговарят на критериите, посочени в Приложение 5.

Б) обучаващите институции

1. Обучаващите институции ще кандидатстват за търга за проекти за обучение като представят следните документи:

- молба за кандидатстване;
- лиценз от Националната Агенция за професионално обучение и образование (НАПОО) или документ, издаден от МОН;- техническо и финансово предложение за проекта за обучение съгласно Приложение № 4.

Специфично национално законодателство

Националното законодателство в тази област е представено в Приложение 1 към Мярката.

Изисквания за обществено огласяване

Обучаващите институции ще бъдат информирани за условията за кандидатстване по Мярката чрез:

- публична обява в Държавен вестник;

Национален план за развитие на земеделието и селските райони

- публични обяви в национални вестници;
- обяви в Интернет (на български и на английски език);
- разпространение на информационни брошури;
- семинари в страната;
- срещи.

Обучаваните ще бъдат информирани за условията за кандидатстване чрез:

- публични обяви в национални вестници;
- публични обяви в областните служби на МЗГ и ДФЗ;
- разпространение на информационни брошури;
- семинари в страната;
- срещи.

Финансови условия

Стойност на участието

Стойността на участие, т.е. общият обществен разход (национален и този от ЕС) ще бъде до 100 % от общите допустими разходи за инвестицията.

Административни процедури

Тази мярка ще се прилага от Агенция САПАРД, а проектите ще се изпълняват от бенефициента.

Географско покритие

Цялата територия на страната.

Количествено изражение и влияние

Индикатори

А) Физически индикатори:

Прогноза за 2000-2006 г.

- Общо брой курсове за обучение	5 840
- Общ брой на обучаваните	70 000
<i>Обучение по земеделие и земеделски дейности</i>	
- брой курсове за обучение	5 670
- брой на обучаваните	68 000
<i>Обучение в горско стопанство и горски дейности</i>	
- брой курсове за обучение	170
- брой на обучаваните	2 000

За бенефициентите, които живеят в селските райони, но не са земеделски производители и/или не се занимават с горски дейности, финансирането на професионалното обучение ще се осигурява от Програма ФАР или националните програми.

Б) Индикатори за изпълнение:

Дял на участниците от всички земеделски производители:

- Земеделие – 9% от цялото население, занимаващо се със земеделие
- Горско стопанство - 9 % от цялото население, занимаващо се с горски дейности.

В) Индикатори за въздействие

Запазване или увеличаване на работните места:

- 21 000 обучени лица в области, алтернативни на земеделието;
- 45 000 лица с повишена квалификация в различни области;
- 4 000 обучени лица по въпроси, свързани с местното икономическо развитие.

СПЕЦИФИЧНО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Законът за професионалното образование и обучение (ДВ, бр. 68/30.07.1999 г.) е основният нормативен документ в тази област. Той регулира организацията, институциите, управлението и финансирането на професионалното образование и системата за професионално обучение в страната. Законът регулира обществените взаимоотношения във връзка с:

- правото да се осигурява професионално образование и обучение на гражданите според техните лични интереси, предпочитания и възможности;
- отговор на пазарното търсене на квалифицирана трудова работна ръка;

условието за създаване на благоприятни условия за функциониране и развитие на системата за професионално образование и обучение, основаваща се на сътрудничество между институциите, органите на изпълнителната власт, органите за местно самоуправление и социалните партньори.

Законът за народната просвета (ДВ, бр. 86/18.10.1991 г. с последващи изм.) урежда устройството, функциите и управлението на системата на народната просвета. Със Закона се гарантира професионално образование чрез обучение по професии и специалности съгласно държавните образователни изисквания.

Законът за висшето образование определя функциите, управлението и финансирането на висшето образование в Република България (ДВ бр. 112/27.12.1995 г., допълн. бр. 54/04.07.2000 и бр. 22/09.03.2001).

Приложение 2

**СТРУКТУРА НА 150-ЧАСОВИТЕ КУРСОВЕ ЗА МЕНИДЖМЪНТ
(ЖИВОТНОВЪДСТВО И РАСТЕНИЕВЪДСТВО)**

Основните модули на курса са следните:

Съдържание на курса по растениевъдство

1. Практическо управление на стопанство и предприятие
2. Маркетинг на земеделски продукти
3. Поддържане на земеделския машинен парк (специализиран според вида инвестиция)
4. Екология и защита на растенията
5. Технология за растениевъдство (специализирана според вида инвестиция)

Съдържание на курса за животновъдство

1. Практическо управление на стопанство и предприятие
2. Маркетинг на земеделски продукти
3. Поддръжка на машинния парк при животновъдството
4. Ветеринарна хигиена и защита
5. Фураж, хранене и отглеждане на животните

Приложение 3

**СТРУКТУРА НА 30-ЧАСОВИТЕ КУРСОВЕ
ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ***

Видове курсове:

1. Курсове по земеделски стопанства
2. Курсове по животновъдство
3. Курсове по овощарство
4. Курсове по отглеждане на полски култури
5. Курсове по отглеждане на зеленчуци, етерични масла, зърнени и маслодайни култури, многогодишни медицински растения, цветя, висококачествен тютюн и памук
6. Земеделски бизнес и създаване на земеделски кооперации
7. Курсове по диверсификация на стопанствата (пчеларство, бубарство и др.)
8. Курсове по алтернативни земеделски и горски дейности (еко-туризъм, занаяти и др.)
9. Курсове по лесовъдство
10. Курсове по мениджмънт на гората
11. Курсове по лесовъден бизнес
12. Курсове по опазване на горите
13. Курсове по отдых и възстановяване в горите

Всеки курс предлага четири *нива на обучение*:

Ниво 1 – Основни умения

Ниво 2 – Специални умения

Ниво 3 – Умения за управление/контрол

Ниво 4 – Ръководни умения

За всяко ниво са определени обучаваните, учебната методология, възможното място за провеждане на курса и вида документ, който ще се издава след завършване на курса.

* Подробна структура на курсовете и нивата на обучение ще бъде приложена към наредбата за прилагане на Мярката.

Приложение 4

**ТЕХНИЧЕСКО И ФИНАНСОВО ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРОЕКТ ЗА
ОБУЧЕНИЕ – МИНИМАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ**

1. Техническо предложение (в съответствие с условията на търга)

- Цели и задачи;
- Съответствие с мерките по САПАРД и НПРЗСР;
- Методология и управление;
- Съдържание на курсовете и времеви график ;
- Квалификация на лекторите;
- Описание на помещенията и оборудването, които ще се използват по проекта;
- Оценка на резултатите, които ще бъдат постигнати;
- Устойчивост на обучението (дългосрочно въздействие в икономически и социален аспект);
- Географско покритие и място на провеждане на обучението.

2. Финансово предложение

- Разпределение на разходите

Приложение 5

**КРИТЕРИИ ЗА ПРИОРИТЕТ ПРИ
ИЗБОР НА КАНДИДАТИ ЗА ОБУЧЕНИЕ**

	Критерии	Точки	
		Да	Не
1	Кандидатстващият е от изостанал селски район	30	0
2	Кандидатстващият е на възраст между 18 и 40 г.	20	0
3	Кандидатстващият има одобрен или платен проект по програма САПАРД	30	0
4	Кандидатстващият е жена	20	0
	Общо	100	